

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Sexta. An Causa Efficiens creata possit elevari ad producendos effectus supra Naturam? seu an detur Potentia Obedientialis tam activa, quàm passiva?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

producti, quia actio transiens tam perfecta est, ac immanens & e contra, & calor, verbi gratia, productus in se, vel in alieno subiecto. Verum quidquid sit de hac re

V.
*Accidentia
similia pro-
ducuntur ab
accidentibus.*

Dico 3. *Accidentia similia accidentibus substantiæ operantur non producuntur immediate ab ipsa substantia, sed ab accidentibus illius.* Hæc est etiam communis inter Scotistas & Neotericos: &

Probatur primò: Illa debet alicujus effectus dici immediata & vera causa, quæ effectui est magis proportionata, sed illa accidentia similia sunt magis proportionata accidentibus, quam substantiæ; ergò illa debent dici causa: ma. patet, probatur mi. quia similia sunt sibi magis proportionata quam dissimilia, sed illa sunt similia, ergò. Confirmatur hæc ratio, quia natura, & quæcumque causa semper intendit sibi assimilare effectum.

VI.

Probatur secundo: Illa debet assignari alicujus effectus vera & immediata causa, quæ eundem ubique æqualiter producit, sed calor, verbi gratia, ignis & frigus aquæ, calorem & frigus æqualiter producit independentèr à subiecto cui insunt; ergò illa accidentia sunt productiva aliorum similibus: probatur mi. quia calor sive sit in ferro, lapide & aqua, semper calefacit & calorem producit, tam benè, ac quando est in igne, sed in ferro, aqua, lapide &c. non concurrunt ipsa substantia lapidis, aquæ &c. ergò producit independentèr à subiecto, cui inest: probatur mi. quia lapis, & aqua nullam habent vim & virtutem calefaciendi.

VII.

Probatur tertio: Si subiectum accidentium produceret, aut concurreret ad productionem accidentium, sequeretur, quòd aqua summè calefacta posset, imò frigefaceret, sed hoc est contra manifestam experientiam; ergò substantia non concurrat ad productionem similibus accidentium, quæ in ipsa sunt: probatur sequela ma. tunc potest produci frigus, quando adest ejus legitima causa productiva, sed in aqua summè calefacta adest causa legitima productiva frigoris, nempe ipsa aqua; ergò aqua poterit illud producere, imò debebit & necessitabitur ad ejus productionem, cum sit causa connaturaliter agens.

QUÆSTIO VI.

An causa efficiens creata possit elevari ad producendos effectus supra naturam? seu, an detur Potentia Obedientialis tam activa, quam passiva?

I.
Varie controversia.

Plurimæ & maximæ sunt circa presentem quæstionem controversiæ, quæ potissimum oriuntur ex ambiguitate & difficultate quæstionis de nomine, nam aliqui dicunt potentiam obedientialem, non esse aliud, quam non repugnantiam creaturæ ad obediendum Creatori: verum hic loquendi modus planè non subsistit, si illa non repugnantia pro formali accipiatur, nam quemadmodum omnis potentia dicit aliquam virtutem, ita etiam obedientialis dicere debet, omnis enim ratio generica specie-

bus convenire debet. Alii dicunt Potentiam obedientialem esse qualitatem infusam, Attamen nec hoc valere potest, quia sicut creatura immediate recipit illam qualitatem infusam & supernaturalem, ita etiam immediate actus vel habitus supernaturales recipere potest, qui elevant ad operandum obedientialiter, & consequenter potentia obedientialis non consistit in tali qualitate, vel dabitur processus in infinitum, quia ad illam qualitatem iterum debebit dari alia, & ad illam alteram tertia & sic deinceps. Alii aliter loquuntur. Verum tamen ad rem ipsam explicandam moveo manum: Unde ad tollendam omnem æquivocationem

Notandum: Per Potentiam obedientialem me aliud non velle intelligere, quam virtutem aliquam inchoatam & partialem in creatura ad agendum vel patiendum, ita ut nequeat compleri in ratione causæ ab aliquo agente creato, sed tantum ab increato concurrente cum illa creatura, non quomodocunque, seu cum concursu generali, quem Deus, vel author naturæ, præstat omnibus rebus creatis, sed speciali, qui ex ratione & natura sua creaturæ est indebitus, ita tamen, ut creatura cum illo concursu non habeat rationem præciæ causæ instrumentalis, sed principalis suo modo, nam de ratione instrumenti est, ut non attingat terminum principalis agentis, quem si adhuc attingeret, non facit propriam virtutem, potentia autem obedientialis debet propriam virtutem, saltem inchoatam attingere terminum principalem, nam effectus, quem illa potest attingere, debet habere cum illo, quem naturaliter attingit, saltem aliquam proportionem, analogiam & similitudinem, ut non differant plus, quam perfectum ab imperfecto, vel minus perfectum, idque vel intra eandem speciem, vel si alterius speciei & altioris ordinis, habeat tamen aliquem ordinem ad causam productivam, ut non petat ab alia causa produci, Exemplum primi est in Beatissima semperq; Virgine Maria, quæ, licet supernaturaliter conceperit Christum, qui verus homo est, habebat tamen potentiam naturalem ad concipiendum: Exemplum secundi est in cognitione abstractiva & intuitiva Dei, prima est naturalis, altera supernaturalis, adhuc tamen habent talem ordinem, analogiam & proportionem ad intellectum, ut non petant ab alia causa produci; hinc patet, non sufficere quancunque convenientiam in genere vel specie, alioquin ignis posset producere aquam & calor frigus, quia hæc conveniunt in proximo genere tangibilis qualitatis, quare vel debet effectus supernaturalis respicere talem causam, vel in substantia esse ejusdem speciei cum naturali, licet in modo sit supernaturalis.

Hoc prænotato Circa presentem quæstionem triplex solemnis est sententia: Prima est communior Thomistarum, qui adstruunt in creaturis nullam dari potentiam huiusmodi obedientialem, ita ut etiam Cartægia dicat disp. 3. de Sacram. diff. 2. cap. 7. Nec inter veteres, nec inter Recentiores Scriptores, uno Suario excepto, reperiri, qui hanc potentiam admittant. Ast dura est ista censura, nam post Suarium, Hurtadus, Arriaga, Comptonius, & plie-

& plurimi alii Recentiores, imò potiori ex parte non modò potentiam obedientialem passivam, per quam quodlibet potest elevari ad quodlibet, in se suscipiendum & sustentandum, sed etiam activam, per quam quodlibet ad quodlibet producendum elevari potest, admittunt. Tertia sententia est media, quæ potentiam obedientialem non modò passivam, verum etiam activam admittit, non tamen in qualibet re ad quodlibet producendum, sed tantum aliquos effectus, qui cum causa aliquam proportionem habent, ut supra dixi. Ita Morisani, Coning, Turrianus, Mastrius & plures alii tam Scottici, quam Neoterici, quæ sententia omnium est probabilior, unde etiam amplectenda. Itaque

IV. Datur potentia obedientialis passiva in qualibet re ad quamlibet formam, quæ non dicitur essentiali dependentiam ad determinatum subiectum. Hæc est communis &

Probatur: Quia non videtur esse major improprio alicujus subiecti ad aliquam formam, quam naturæ humanæ ad unionem hypostaticam, sed in natura humana est talis potentia obedientialis, ut est de fide; ergò in qualibet re erit; dixi: *Quæ non dicit essentiali & actuali dependentiam ad determinatum subiectum*, propter relationes, quæ ad sua subiecta essentiali ordinem dicunt, ut nec divinitus unum subiectum alterius subiecti possit recipere relationes. Item species intentionales, quæ non nisi à determinato objecto sunt producibiles, alioquin posset albedo A, producere speciem albedinis B, & sic albedo B videretur ab oculo & non videretur; videretur quidem, quia sua species concurreret ad producendam visionem, non videretur quoque, quia nullam produxisset sui speciem. Sed

V. Opponitur Auctoritas Doctoris subtilis 4. d. 1. q. 3. ubi ait, spirituale non posse recipi in corporeo: & alibi dicit, lapidem non posse recipere sapientiam, nec angelum albedinem. Sed R. Doctorem in primo loco intelligendum, quòd spirituale nequeat recipi in corporeo, modo extenso & divisibili, bene tamen indivisibiliter, ut patet de anima Rationali. Quantum ad secundum, Doctor tantum dicit, quòd albedo non possit recipi in Angelo, sic, ut denominet Angelum album, nec sapientia in lapide, sic, ut lapidem denominet sapientem, & ratio est, quia albedo non denominat subiectum, nisi extensum, nec sapientia subiectum, nisi illud sit potens sapienter agere.

VI. Dico 2. In homine & angelo datur potentia obedientialis activa ad diversos effectus supernaturales producendos. Hæc est conformiter ad tertiam sententiam, & eam utique indubitanter tenent Auctores primæ sententiæ.

Probatur Conclusio primò: Auctoritate Sanctorum nostrorum Doctorum Augustini lib. 10. Civit. cap. 12. *Quæcumq; miracula sive per Angelos, sive quocumq; modo ita divinitus sunt, ut Dei uniu cultum, religionemq; commendent, ea verè ab eis vel per eos, qui nos secundum veritatem, pietatemq; diligunt, fieri, ipso Deo in illis operante, credendum est.* D. Bernardi lib. 7. de confid. cap. 7. ubi postquam cap. 4. multa de celestibus spiritibus mellitè scripsisset, omnes gratias & operationes in Deum benignissimum refundit, tanquam in Authorem & gratiarum Datorem, nam ipse ita inquit: *Ardent Seraphim, sed igne Dei, vel potius igne Deo, quod præcipuum in eis inest; Amant, sed non quantum Deum, nec quomodo. Lucent Cherubim & scientiâ eminent, sed participio veritatis, ac per hoc non veritas, nec quantum. Sedent Throni, sed insidentis beneficio. Dominantur dominationes, sed sub dominio dominantur & servantur pariter. Quid hoc ad summum, sempiternum singulareq; dominium: Præsunt Principatus & regunt, sed reguntur & ipsi, ita ut regere jam non norint, si regi deservint. Præcellunt in potestatribus fortitudo, sed cui debent, quòd fortes sunt, & aliter est fortis & plus, nec tam fortis, quam ipsa fortitudo est. Virtutes pro suo ministerio & potentatu satagunt excitare corda torpentia hominum innovacione signorum, Virtus verò in eis manens ipsa facit opera, facium & ille, sed in comparacione ejus non facium. Deniq; tantum interest, ut quasi singularitèr Propheta dicat ad eum, Tu es Deus, qui facis mirabilia & idem de eo: Qui facit mirabilia magna solus. Viden', quàm exactè tribuat Mal-leus Doctor virtutem operandi diversos effectus supernaturales Angelis, quos tamen sine concursu speciali facere & elicere non posse, clarè asserit, ut patet dum agit de virtutibus, ubi etiam docet, non modò, ut instrumenta agere, sed etiam ipsas principalitèr agere, quàmvis non ita, sicuti DEUS, ut nihil desit, nisi dicere, hæc fieri per potentiam obedientialem.*

Probatur item autoritate Doctoris subtilis, qui clarè docet, beatissimam Virginem habuisse potentiam innatam, quæ potuit concurrere ad generationem Filii, eam tamen fuisse elevatam, ut potuerit concurrere, cooperante Spiritu Sancto, ad formationem corporis instantaneam, quod vires naturales excessit. Verba ejus in 3. d. 4. q. un. L. E. hæc sunt: *Sicut igitur Natura, ad quam, ut ad formalem terminum, erat ista generatio, tantum erat in potentia obedientiali, ut uniretur verbo, ita illa Mater tantum habuit potentiam obedientialem, ut esset Mater verbi.* Et sub Lit. G. ait: *Propter istam potentiam activam naturalem, quæ operabatur, potest dici naturalis Mater Christi, & tamen propter modum exequendi actum hujus potentie duplicem non naturalem, potest dici non naturalitèr, sed miraculosè genuisse.*

Probatur Conclusio secundò VII. Ratione: Quia tam Angeli in statu viæ, quam homines elicerunt, & eliciunt actus fidei, spei & charitatis, ut docent Sancti Patres, & est de fide, sed ad illos eliciendos tam voluntas, quàm intellectus angelicus & humanus, ex se est improporcionatus; ergò non possunt connaturali virtute elicere, & consequentèr habent potentiam obedientialem, ma. est certa: probatur mi.

quia illi actus sunt supernaturales in substantia; ergo ad illos eliciendos sunt improporcionati.

VIII.

Dices: Potentias Angelicas & humanas non elicere illos actus, nec immediatè ad eliciendos illos concurrere, sed produci à solis habitibus supernaturalibus. Ita respondent Thomista. Sed Contra primò: Si habitus supernaturales tantummodo sine concursu, & activitate potentiarum producerent illos actus, sequeretur, quòd intellectus & voluntas non plùs concurrerent ad eos producendos, quàm aqua cum calore ad producendum alium calorem, sed hoc est inconvenientissimum, ergo: probatur sequela, quia sicut calor est tota ratio producendi calorem, sic etiam essent habitus, & sic quemadmodum non nisi denominativè producit calorem, ita etiam sic produceret suos actus intellectus & voluntas, & consequenter nihil agerent, sicut aqua nihil agit. Probatur etiam min. ex Concilio Tridentino Sess. 6. Can. 4. anathematizantis eos, qui negant voluntati ad actus meritorios activitatem his verbis: *Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium, à Deo motum & excitatum, veluti inane quoddam nihil omninò agere, mereq; passivè se habere, anathematis sit.* Contra secundo: Si voluntas & intellectus nihil omninò ageret, sequeretur, quòd si habitus illi, qui dicuntur cause totales, & solè actuum supernaturalium, conservarentur extra animam vel angelum, quòd possent actus supernaturales producere, sed hoc est inconvenientissimum, ergo: probatur sequela. Calor separatus ab igne, & conservatus absque omni subiecto, posset producere alium calorem, sicut defacto produciunt accidentia Eucharistica qualitates consimiles; ergo etiam habitus illi possent producere actus supernaturales, ab omni moda paritate rationis. Nec refert, quòd uniantur cum voluntate, quia uno illa non sufficit, ut dicatur habitus operari liberè. Contra tertio: Illa potentia verè & realitè concurrat proprià virtute ad producendum aliquem effectum, cui correspondet aliqua formalitas in effectu, sed actibus fidei, spei & charitatis, correspondent formalitates, quæ non correspondent habitibus; ergo etiam verè, & realitè proprià virtute concurrunt; probatur mi. quia illi actus sunt vitales, habitus non sunt vitales, actus charitatis sunt liberi, habitus charitatis non sunt liberi, quia non sunt indifferentes ad agendum vel non agendum, quia habitus ille ex se non potest se pro libitu determinare.

IX.

Instabis: Si intellectus concurreret proprià virtute ad illos habitus eliciendos, sequeretur, quòd homo & angelus naturalitè Deum videret; imò, quòd beata Virgo naturalitè verbum Divinum concepisset, sed hæc dici nequeunt, ergo: probatur sequela. Quia ille concursus, quo Deus concurrat ad visionem beatificam, & conceptionem cum beata Virgine, effect non minus naturalis & debitus ex lege communi, sicut illa virtus activa esset naturalis: ergo. R. negando sequelam cum sua probatione, quia cum visio beatifica sit actus supernaturalis in substantia, etiam requirit ali-

quem concursum supernaturalem. Ad id, quod de beata Virgine dicitur, concedo esse virtutem naturalem Virginis in concipiendo, quantum ad substantiam actus, non verò quantum ad modum, qui fuit miraculosus, adeoque etiam requirebatur concursus extraordinarius.

Urgebis: Hinc sequeretur illam potentiam esse naturalem & supernaturalem simul, sed hoc implicat, ergo: probatur sequela: Effectus naturalis, quia innata Virgini; supernaturalis verò, quia modo supernaturali concurreret. R. dist. ma. sub eadem ratione, nego: secundum diversam, concedo. Itaq; illa potentia esset naturalis intrinsecè, extrinsecè verò esset supernaturalis, sic etiam anima est intrinsecè naturalitè receptiva gratiæ, recipiens verò extrinsecè, propter supernaturalitatem gratiæ adnexam.

Arguitur: Contra Conclusionem principalitè, probando, nullam dari potentiam obedientialem in intellectu. Nulla potentia potest elevari ad actus supra se & superiores se producendos; ergo nec in homine, nec in angelo datur potentia obedientialis: probatur ant. Nulla potentia materialis potest elevari ad producendum actum spirituales; ergo nulla potentia intellectualis ad producendum actum supernaturalem: probatur consequentia, plùs differunt Potentia naturalis, & Actus supernaturalis, quàm potentia materialis & actus spiritualis, quia sunt diverforum magis generum, sed potentia materialis non potest producere actum spirituales; ergo nec potentia naturalis actum supernaturalem, sed R. negando aut. cum conseq. prob. & paritate, quia intellectus habet virtutem, saltem incompletam & inadæquatam, ad attingendos illos actus, potentia autem materialis nullo modo habet inchoatum principium ad actus spirituales eliciendos, adeoq; non potest illos elicere, unde illi actus non dicuntur extra latitudinem objecti adæquati esse, sed tantum extra latitudinem objecti naturalis attingentiæ, ideoq; per supernaturale comprincipium elevari & adjuvari potest. Sed

Instatur: Illa potentia obedientialis inchoata, dum completur ad actum supernaturalem producendum, vel aliquid superadditur ipsi vel nihil, si hoc; ergo modo non erit magis potens, quàm antè fuit: si primum, tunc ad illud aliud superadditum iterum aliud superadditum dari debet in infinitum, quod semper cavendum est. R. Illam potentiam intrinsecè non compleri per aliquod superadditum, sed tantum extrinsecè in quantum videlicet habitus, vel aliud auxilium supernaturale concurrat ad producendos illos actus.

Urgetur: Si nihil additur, preter auxilium & particularem concursum DEI, sequitur, illum concursum non esse supernaturalem, sed connaturalitè ei debitum, sed hoc dicendo tollitur suppositum de potentia obedientiali, ergo: probatur sequela: Quia omnis potentia ex natura existit, quòd

quod ad actus quos producere potest, ei communicetur sufficiens auxilium; ergo illi erit debitum. &c. negando sequelam, cujus probationis ma. dist. Omnis potentia exigit sibi conaturaliter auxilium & particularem concursum, si potentia sit adaequata & completa, concedo, si sit inchoata tantum & incompleta, nego ma. Itaque verum quidem est, quod auxilium potentiae completae & totaliter dispositae, ac esse sufficienti, ad producendos aliquos effectus, debeatur, non tamen incompletae. Nec refert, quod habeat tam bene inclinationem ad illos actus, quam ad eos, quos potest elicere, ut potentia completa, quia non statim est ei debitus concursus ex eo praecise, quod habeat inclinationem, quia habet etiam intellectus inclinationem ad beatitudinem; nec tamen ex communi lege debetur ei concursus ad beatitudinem habendam.

musca posse producere gratiam sanctificantem, sed hanc nequit producere; ergo quodlibet non potest elevari ad quolibet producendum: probatur mi. Nulla res potest attingere terminum creationis, sed gratia sanctificans est terminus creationis; ergo musca eam nequit producere. Similiter deberet posse homo elevari ad faciendum veram transsubstantiationem, quod tamen omnes Theologi in quarto negant, & plura alia similia. Ex quibus

Probatur eadem pars quarto.

Si quodlibet posset elevari ad quodlibet producendum, sequeretur, brutum posse intelligere & velle, lapidem ratiocinari, accipere beatitudinem, frui DEO, oculum audire, aurem videre &c. sed haec omnia sunt contra ipsos adversarios; ergo: quia si quodlibet potest elevari ad quodlibet producendum, poterunt etiam enumerata, cum sint aliqua ex quibuslibet.

Dices: Ut possit elevari quodlibet ad

XIII.

producendum quodlibet, debere esse proportionem aliquam, inter causam & effectum, quae in proposito casu enumeratorum non est. Sed Contra, licet inter recensita non sit proportio naturaliter, poterit tamen esse proportio supernaturaliter, quemadmodum est inter frigus & calorem.

Dices: Disparitatem esse, quia Deus potest supplere concursum extrinsecum cause efficientis, non vero cause formalis. Sed Contra: Quando produceret brutum intellectum, vel tunc Deus suppleret totaliter causalitatem cause efficientis illam intellectum, vel tantum partialiter; si totaliter, ergo brutum tunc mere passivè se tantum haberet; si partialiter, ergo brutum habet naturaliter virtutem producendi intellectum saltem partialiter, sicut intellectus habet virtutem producendi visionem beatificam, & consequenter sicut intellectus elevatus ad producendam visionem beatificam denominatur beatus ex sola illa productione, ita etiam brutum ex productione intellectus deberet dici intelligens. Sed

Opponitur Autoritas Magni Divi

XIV.

Augustini lib. 5. de Gen. ad Litteram cap. 17. ubi, postquam rerum naturalium vim descripsisset, ait: Super hunc autem motum, cursumque rerum naturalem potestas Creatoris habet apud se, posse de his omnibus facere aliud, quam earum seminales rationes habent; non tamen id, quod in eis posuit, ut de his fieri vel absq. alio possit: in quibus verbis clarè docet, naturam creatam posse elevari ad effectus producendos, quos secundum suam rationem formalem producere nequeunt. Verum tamen R. Sanctum & magnum nostrum Doctorem per hoc non velle, quod creatura possit producere effectus, quos ex natura sua non erat incompletè & inchoatè potis producere, sed tantum tales, quos ex natura nobis nota non videbatur posse producere, unde illam virtutem & potentiam inchoatam, semen occultum vocat, non quòd

Opponitur & explicatur D. Augustinum.

iii 2 nullum

XI. Dico 3. Datur etiam in aliis rebus potentia obediens activa, non tamen in qualibet re ad quodlibet producendum. Ita Authores pro tertia sententia cit.

Probatur prima pars: Autoritate D. Bernardi, in Cant. Serm. 35. ubi expendens illa verba Marci 14. Melius est fuerat, si natus non fuisset homo ille, ait, non utiq. si natus non fuisset omnino, sed si natus non fuisset homo, sed verbi gratia, aut pecus, aut alia quæpiam creatura, quæ quoniam iudicium non haberet, ad iudicium non veniret, ac per hoc nec ad supplicium. Ergo ex mente D. Bernardi poterant elevari parentes illi, ut ex ipsis nasceretur pecus, aut alia creatura, & consequenter datur potentia obediens. Ex hinc desumo argumentum à ratione, &

Probo Conclusionem secundò.

Datur potentia obediens in homine, & angelo ad varios actus supernaturales eliciendos; ergo etiam datur in aliis rebus: probatur consequentia, quia sicut angelus, & homo possunt elicere actus, qui habent proportionem, analogiam & similitudinem, ad eos, quos naturaliter elicere valent, respectu quorum sunt veluti potentiae incompletae, ita etiam aliae res habent analogiam ad plures actus, respectu quorum possunt esse potentiae incompletae: ergo.

Probatur tertia pars: Autoritate Doctores subtilis 4. d. 1. q. 1. §. ad quaestionem, ubi ait: Esi enim absolute Deus possit creare frigus non tamen per calorem; ita quòd calor sit causa activa in aliquo ordine, respectu frigoris.

Probatur secundò ratione:

Unum contrarium nequit per potentiam obediens elevari ad producendum aliud contrarium, ut frigus ad producendum calorem; ergo non datur potentia obediens in qualibet re ad quodlibet producendum: probatur aut. Nulla essentia habet ex natura sua intrinseca potentiam ad destruendum se, quia illa potentia deberet emanare ab eius essentia, & illi ex natura sua competere, quod implicat, cum qualibet res appetat sui conservationem, non vero destructionem.

Probatur tertio: Si quodlibet posset

elevari ad producendum quodlibet, deberet

F. Amandi Hermann Physicæ.

nullum sit, sed quod occultum sit. Deinde verum, quod creatura possit producere varios effectus supernaturales, malè tamen infertur; ergo quodlibet potest elevari ad quodlibet producendum. Imò quantum Divus Augustinus voluerit, ipse sequentibus se declarat, nam loco citato paulò infra textum allegatum subdit: *Horum & talium modorum rationes, non tantum in Deo sunt, sed ab illo etiam rebus creatis inditæ, atq; concreatae.* Ut autem lignum de terra excisum, aridum, perpolitum, sine radice ulla, sine terra & aqua repente floreat & fructum gignat, ut per luventiam sterilis femina in senectute pariat, ut asina loquatur, & si quid ejusmodi est, dedit quidem naturis, quas creavit, ut ex eis hæc fieri possent. In quibus verbis clarè insinuat & loquitur vel de potentia passiva, vel de inchoata, ut est de sterili femina & seni, quæ ex natura sua habet, ut parere possit, quamvis defectu humorum in senectute nequeat, non tamen dicit, quamlibet creaturam quodlibet posse producere: unde lib. 16. contra Faustum cap. 3. dicit: *Deus creator & conditor omnium naturarum, nihil contra naturam facit, id enim erit cuius rei naturale, quod ipse fecerit, a quo est omni modus, numerus & ordo naturæ.* Et lib. 21. Civit. cap. 8. hæc habet: *Omnia potentia contra naturam dicimus esse, sed non sunt, quomodo enim est contra naturam, quod Deus sit voluntate, cum voluntas tanti utiq; Conditoris, conditæ rei cuiusq; natura sit? Potentiam ergo sit non contra naturam, sed contra quam est nota natura.* Sed ex ratione etiam in contra

XV.
Argumentum ex ratione.

Arguitur. Datur potentia obedientialis in intellectu, ut possit elevari ad producendam visionem beatificam; ergo datur etiam potentia obedientialis in igne ad producendam aquam, in calore ad producendum frigus, & consequenter in omnibus ad omnia: probatur consequentia, quia major est impropertio in intellectu ad visionem beatificam, quam in calore ad producendum; ergo si datur potentia obedientialis in intellectu, dabitur etiam in calore: probatur ant. Quia intellectus est ordinis naturalis, visio verò beatifica est ordinis supernaturalis, calor & frigus autem utrumque est ordinis naturalis; ergo est major impropertio. R. negando consequentiam, cum sua probatione, quia in intellectu, respectu visionis beatificæ est tantum impropertio proxima, non verò remota, in igne verò, respectu aquæ & in calore, respectu frigiditatis est impropertio non modò potentia proxima, sed etiam remota, adedque est major impropertio, maximè cum frigus nullam dicat analogiam ad calorem, nec ab eo produci petat, visio verò beatifica, si producatur, petit produci ab intellectu, non sic petit frigus produci à calore. Unde hic non tam attendenda est proportio ordinis, sed proportio activi ad passivum.

Instatur. Si eliet aliqua major proportio inter intellectum & visionem beatificam, quam inter calorem & frigus, maximè esset vitalitas in utroque repetita, hæc non est; ergo nulla: probatur mi. quia vitalitas visionis est in ordine suo supernaturalis, vitalitas autem intellectus est naturalis, ergo: R. dist. ma. esset vitalitas sola, nego, esset vitalitas & etiam ipsa

visio, quæ ab intellectu produci petit, concedo ma. & nego mi. cuius probationem etiam distinguo, vitalitas visionis est supernaturalis respectu potentia proxima, concedo, respectu potentia remotæ, nego. Itaque vitalitas visionis respectu potentia remotæ potest dici aliquo modo naturalis, in quantum videlicet intellectus habet potentiam inchoatam & innatam respectu illius visionis.

Urgetur. Nullum superius continetur in inferiori, sed effectus est supernaturalis & majus quid; ergo nullo modo contineri potest in potentia naturali, & consequenter vitalitas visionis, quæ supernaturalis est, nullo modo continebitur in vitalitate intellectus. R. 1. dist. consequens; ergo naturale non potest contineri in potentia naturali, secundum se mudè considerata, concedo, in quantum est elevata, nego consequentiam. Quia potentia ut elevata, est quodammodo ordinis supernaturalis & supernaturalitas, in quantum deprehendit jam potentiam inchoatam, est quasi ordinis naturalis. Deinde R. 2. negando mi. Quia dantur multa entia naturalis ordinis, quæ non sunt tam perfecta, imò perfectiora, quam entia supernaturalis ordinis, ut patet de potentia vitali & substantia.

Verum Ad evitandas plures & has instantias, ad principale argumentum respondeo secundo, inter calorem & frigus esse majorem impropertionem, quam inter intellectum, & visionem ex eodem capite, quo putant impropertionari sibi intellectum & visionem, nempe ex supernaturalitate, quia si calor produceretur à frigore, tunc calor ille esset æque supernaturalis ordinis, licet non quoad substantiam, saltem quoad modum, adedque invenitur & hæc, & alia impropertio, & consequenter major est Jam

Dico 4. Nulla creatura potest creare vel etiam elevari ad creandum neg, ut instrumentum, seu causa coagens instrumentalis. Ita Doctor 4. d. 1. q. 1.

Probatur primò: Autoritate D. Augustini, lib. 9. d. Genesi ad litt. cap. 1. §. ubi ait: *Angeli nullam omnino possunt creare naturam, solum enim uniuscujusq; naturæ, seu minime, creator est Deus.* Et infra: *Formare vel adjuvare costam, ut mulier esset usq; aded non potuit, nisi Deus, à quo universa natura subsistit, ut ne illud quidem supplementum in corpore viri, quod in illius costæ successu locum, ab angelis factum esse crediderim.* Et clare lib. de natura boni cap. 18. dicit: *Nemo formare & creare corpora, nisi Deus potest lib. 12. Civitat. cap. 24. asserit: Neg, enim fas est ullum naturæ, quamlibet minime mortalium, creatorem, nisi Deum credere ac dicere, etiam antequam possit intelligi.* Divi Bernardi Serm. 51. de diversis ait, solum unum Deum esse creatorem & lib. 3. de Amore Dei cap. 10. ait: *Cogitandum est Deum omnium rerum causate efficiens & superessentiale principium.* Sed si angelus, vel homo creare possent, deberet etiam cogitari, ut superessentiale principium; ergo solus Deus est, & consequenter nulli creature communicari potest. Adde D. Cyrillum Alexandrinum lib. 2. contra Julianum, ubi dicit:

Inaccessa nature sunt ea, quæ propria sunt solius & omnium summe substantie, quorum unum esse dicimus efficaciter producere posse ut creatorem, & producere res, quæ aliquando non erant.

Probatur Conclusio ratione:

Si posset creatura elevari ad creandum, deberet habere aliquam virtutem & principium inchoatum & incompletum, sed nulla creatura talem habet virtutem; ergo nulla creatura elevari potest ad creandum: probatur mi. Illa virtus deberet esse spiritualis vel materialis, neutra est, ergo: probatur mi. non materialis, tum, quia dicit D. Augustinus lib. 83, quæst. q. 78. *Ipsi non possunt de nihilo aliquid fabricare, quia per corpus operantur*: tum, quia omnis virtus materialis nihil potest agere, nisi cum dependentia à materia, creatio autem non habet dependentiam ad materiam, ergo. Nec etiam potest esse spiritualis; quia omnis virtus spiritualis operatur & agit volitione, sed per volitionem nulla creatura potest creare, quia accidens est, quod neque substantiam attingere potest, multo minus terminum creationis.

Probatur secundò: Nullum attributum Divinum potest alicui creaturæ communicari, creare est attributum Dei; ergo nulli creaturæ competere potest, probatur ma. quia quæ ratione posset communicari creaturæ unum attributum, posset & aliud, ab omnimoda paritate, quo concessio, sequeretur, quòd etiam creaturæ communicari posset non esse ab alio, quod est contra rationem creaturæ, ergo. Confirmatur: Quia nulla ratio, nec autoritas, vel levis conjectura adferri potest, quæ denotaret creaturam habere virtutem creativam etiam inchoatam.

Probatur tertio: Quòd creatura

neque ut instrumentum creare possit, quia, præterquam, quòd instrumentum semper aliquid prævium requirat ad operationem, sic immediate attingeret terminum creationis, sed creatura nequit attingere terminum creationis, ergo.

Dices: Potest creatura aliquid annihilare, ergo & creare: consequentia videtur certa, quia æqualis est distantia à nihilo ad aliquid, quam ab aliquo ad nihil, juxta Philosophum 3. Phys. l. 1. r. probatur antecedens, quia agens naturale destruit formam naturalem, ut ignis formam ligni & peccatum gratiam, ita ut nihil remaneat, ergo. Sed r. negando ant. ad cujus probationem dico, quòd licet ignis destruat formam ligni, non tamen ita destruit, ut nihil subjecti ejus remaneat. Peccatum autem non destruit gratiam Physicè, sed tantum demeritorie, in quantum scilicet Deus decrevit ad commissionem cujuscumque peccati mortalis gratiam velle tollere.

QUÆSTIO VII.

De Conditionibus Cause Efficientis ad agendum.

Agendo de Causis in communi, tetigimus quidem conditiones ad causandum requisitas

in communi, hic autem, tanquam unam præcipuam, quæ de causa efficienti moveri solet, videlicet utrum agens efficienter ita requirat passivi & subjecti approximationem, ut non possit agere in ipsum, licet maximè distaret; Unde sensus quæstionis hic est: An videlicet causa secunda ita posset agere, ut aliquid producat in fine & in extremo, ubi passum existit, ut tamen nihil producat in medio? quod multipliciter iterum intelligi potest: Primò, an possit agere indistans, ita tamen, ut cum medio tanquam cum concausa agat? Secundò, an possit agere indistans, etiam veluti causa totalis & immediate, ita tamen, ut per medium, tanquam per necessarium prærequisitum necessitate ordinis, ita ut in utrumque agat immediate, sed prius in passum propinquum, quam remotum? Tertio, an possit agere indistans immediate, non agendo in medium eodem genere actionis, sed diverso? Quarto denique an ita, ut nihil omnino producat in medium? Et in hoc posteriori sensu potissimum controversatur, nam posse reliquis, nullum videtur dubium & si est aliquid, non tantum, imprimis enim quòd possit agens agere indistans, ut etiam concurrat medium, tanquam causa partialis, patet, quia alioquin sequeretur, quòd agens non posset agere in superficiem propinquam passivi, ita quòd esset necessarius contactus Mathematicus; Deinde ponatur casus, quòd passum aliquid frigidum applicetur ad os fornacis ardentis, illud subjectum frigidum non calefiet solum ab igne, sed etiam ab aere circumstante, quia passum est tam dissimile uni, quam dissimile alteri, nec per hoc, quòd unum sit agens fortius, alterum debet impediri ab omni actione. Et sic de aliis, de posteriori tamen dicendi modo, duplex potissima est sententia. Prima est Occami & Nominalium cum pluribus aliis etiam Recentioribus, qui omnes putant, in rebus creatis dari agentia, quæ ita in passum distans agere possunt, ut nullo modo agant in medium, sive eadem, sive diversâ ratione. Secunda est huic immediate opposita & negativa, quæ videtur Aristoteli esse conformior, eamque tenet D. Thomas & plurimi Recentiores. Scotista in isto passu liberi sunt, eò, quòd Scotus nihil determinaverit de hac re, ut proinde etiam tam bene pro una, ac pro altera citatur sententia. Pro Resolutione

Notandum, Subjectum posse dupliciter esse approximatum suæ causæ: primò per indistantiam, seu immediationem suppositi, quando scilicet causa & passum, in quod causa agit, sunt in eodem loco, ita ut inter illa versetur & intercedat contactus Mathematicus, vel saltem Physicus, id est, in maxima vicinitate. Secundò per indistantiam & immediationem virtutis, quando passum continetur intra latitudinem & spheram activitatis agentis, per spheram activitatis autem aliud non intelligo, quam spatium, ultra quod causa suam virtutem nequit diffundere, quòd circulum & spheram efficere solet, ut patet de Magnete, qui ex omni parte ad æqualem distantiam ferrum attrahit, ita ut non trahat ex una parte in remotiori, ex alia in propinquiori distantia. His notatis & præmissis resolutivè

II.

Dupliciter potest esse subjectum approximatum, vel per suppositum, vel per virtutem.